

Sygn. akt V ACa 541/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Karczyńska - Szumilas (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Rączka-Sekścińska SO del. Leszek Jantowski
Protokolant:	stażysta Karolina Sowińska

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa T. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 8 czerwca 2017 r., sygn. akt I C 189/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Leszek Jantowski SSA Teresa Karczyńska – Szumilas SSA Barbara Rączka - Sekścińska

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 541/17

UZASADNIENIE

Powód T. S. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 209.600 zł, na którą składa się 30.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 23 listopada 2009 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za pogorszenia się jego sytuacji życiowej wskutek śmierci żony, 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę związaną w własnym uszczerbkiem na zdrowiu, 90.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć żony, 9.600 zł tytułem kosztów opieki wraz z odsetkami ustawowymi od tych kwot od dat wskazanych w pozwie oraz kosztów procesu. W uzasadnieniu powód

podał, że w dniu (...) w K. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniosła jego żona a on doznał urazów. Samochód kierowany przez sprawcę wypadku, był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej przez pozwanego. W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W wyroku z 8 czerwca 2017r. Sąd Okręgowy w B. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 109.600 zł, w tym kwoty: 10.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 26 marca 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej powoda, 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, 9.600 zł tytułem kosztów opieki wraz z ustawowymi odsetkami oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie; w pozostałym zaś zakresie oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania. Wyrok Sądu Okręgowego w B. uprawomocnił się poza orzeczeniem o zasądzeniu na rzecz powoda kwoty 10.000 zł wraz z odsetkami i rozstrzygnięciem o kosztach postępowania. W zakresie objętym apelacją pozwanego Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu (...) w miejscowości K. w wyniku wypadku spowodowanego przez kierującego korzystającego z ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej udzielonego przez pozwanego śmierć poniosła żona powoda R. S., zaś powód doznał obrażeń ciała (...). W toku postępowania likwidacyjnego pozwany wypłacił powodowi między innymi kwotę 20.000 zł odszkodowania za pogorszenie się jego sytuacji życiowej po śmierci żony. Sąd Okręgowy ustalił, że powód przez wypadkiem mieszkał z żoną w G.. Małżonkowie żyli wspólnie 27 lat, wychowali dwóch synów, którzy usamodzielnili się i wyprowadzili z domu. Stanowili zgodne małżeństwo, które organizowało wyjazdy z dziećmi nad morze; posiadali wspólne plany i zamierzenia. R. S. prowadziła razem z powodem gospodarstwo domowe, zajmowała się gospodarstwem domowym w pełnym zakresie. Powód przed wypadkiem pracował zawodowo, a jego żona prowadziła dom. W chwili wypadku powód miał 51 lat, był emocjonalnie silnie związany z żoną. Po śmierci żony zaburzenia psychiczne miały wpływ na pogorszenie funkcjonowania powoda w życiu osobistym (brak apetytu, drażliwość, problemy z podejmowaniem

codziennych zajęć) oraz społecznym (ograniczenie kontaktów z innymi osobami). Powód obecnie jest całkowicie niezdolny do pracy oraz gorzej funkcjonuje w rolach rodzinnych i społecznych. (...) Powód przed wypadkiem pracował zawodowo, jego zarobki w 2004r. wynosiły w przybliżeniu 1.900 zł brutto. R. S. pracowała zawodowo i jej zarobki w roku 2004r. wynosiły w przybliżeniu 1.500 zł brutto. Sytuacja finansowa powoda po śmierci żony uległa pogorszeniu. Oceniając żądanie powoda w zakresie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci jego żony Sąd Okręgowy stwierdził, że znajduje ono częściowe uzasadnienie na podstawie art. 446 § 3 k.c. Pozwany nie kwestionował faktu udzielenia ochrony ubezpieczeniowej sprawcy wypadku, zaś celem roszczenia wskazanego w art. 446 § 3 k.c. jest zrekompensowanie rzeczywistego znacznego pogorszenia sytuacji życiowej poszkodowanego. Obejmuje ono niekorzystne zmiany w sytuacji materialnej najbliższego członka rodziny zmarłego oraz zmiany w sferze jego dóbr niematerialnych, które wpływają na sytuację materialną. Sąd Okręgowy stwierdził, że powód wykazał, że wskutek śmierci żony nastąpiło pogorszenie jego sytuacji życiowej. Sąd Okręgowy zauważył, że powód wskutek wypadku stracił pracę, która stanowiła dla niego główne źródło utrzymania; z zaświadczeń przedłożonych przez powoda wynika, że w roku 2009r. wynagrodzenie brutto na stanowisku pracownika placowego, na którym pracował powód przed wypadkiem, wynosiło 2.500 zł, a w 2014r. – 2.820 zł. Również R. S. otrzymywała wynagrodzenie za pracę w wysokości około 1.500 zł brutto. Sąd Okręgowy podkreślił także, że należy mieć na uwadze również to, że po śmierci R. S. powodem opiekowali się jego synowie, którzy pomagali mu w codziennych czynnościach. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności te prowadzą do konkluzji, że w wyniku wypadku z (...) doszło do pogorszenia sytuacji życiowej powoda, ale Sąd Okręgowy znalazł podstawy do uwzględnienia żądania powoda jedynie w części, w zakresie kwoty 10.000 zł. Na decyzję w tym przedmiocie miały wpływ okoliczności związane z wypłacaną powodowi rentą wyrównawczą, która na dzień 31 marca 2015r. wyniosła łącznie kwotę 120.192,81 zł oraz przyznanie przez pozwanego kwoty 20.000 zł tytułem pogorszenia sytuacji życiowej w postępowaniu likwidacyjnym.

Sąd Okręgowy uwzględnił także zarzut pozwanego przedawnienia części odsetek, zasądzając odsetki ustawowe, a następnie odsetki ustawowe za opóźnienie za trzy lata wstecz

od dnia po dniu, w którym pozwany otrzymał odpis pozwu. O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł stosownie do art. 100 k.p.c.

Apelację od wyroku Sadu Okręgowego w B. wywiódł pozwany, zaskarżając go w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia od dnia 26 marca 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015r. oraz dalszymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty tytułem pogorszenia sytuacji życiowej powoda oraz w części rozstrzygającej o kosztach postępowania.

Skarżący zarzucił:

- **naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, przez przyjęcie, że kwota 10.000 zł w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dokumentacji zgromadzonej w aktach szkody z dnia (...) oraz zeznań świadka A. S., będzie adekwatnym odszkodowaniem z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej powoda mimo, że pozwany wypłacił już z tego tytułu 20.000 zł, a dodatkowo wypłaca powodowi rentę wyrównawczą, która na dzień 31 marca 2015r. wyniosła łącznie 120.192,81zł;

- **naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 446 § 3 k.c. w związku z art. 361 k.c.** poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na przyjęciu, iż w realiach niniejszej sprawy sytuacja życiowa powoda na skutek śmierci żony pogorszyła się na tyle, że zasadnym było zasądzenie na jego rzecz dalszej kwoty 10.000 zł tytułem stosownego odszkodowania mimo, że kwoty wypłacone w toku postępowania likwidacyjnego, jak i w toku procesu całkowicie zaspokoilił roszczenia powoda i zrekompensowały mu uszczerbek poniesiony wskutek powstałej szkody w tym zakresie.

Skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonym zakresie, a także obciążenia powoda kosztami procesu w części, w jakiej powództwo okazało się niezasadne, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu apelacji skarżący podkreślił, że Sąd I instancji wskazał, że powód stracił pracę, jednakże fakt ten nie miał związku ze śmiercią żony powoda. Jednocześnie ta konsekwencja wypadku jest powodowi rekompensowana przez wypłatę przez pozwanego renty wyrównawczej. Sąd I instancji oceniając materiał dowodowy pod kątem odszkodowania wynikającego z art. 446 § 3 k.c. powinien mieć na uwadze tylko takie okoliczności, które miały rzeczywisty wpływ na pogorszenie sytuacji materialnej powoda, w związku ze śmiercią osoby najbliższej Powód mógł liczyć na wsparcie żony, niemniej jej dochody nie były znaczne i z pewnością musiały też być przeznaczone na jej własne utrzymanie, zaś powód zarówno przed wypadkiem, jak i po nim mógł liczyć na wsparcie finansowe synów. W ocenie skarżącego zasądzona na rzecz powoda kwota 10.000 zł tytułem

odszkodowania za pogorszenie jego sytuacji życiowej wskutek śmierci żony jest wygórowana i prowadzi do nieuzasadnionego, bezpodstawnego wzbogacenia powoda.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, wskazując na niezasadność zarzutów podniesionych przez pozwanego w wywiedzionym środku zaskarżenia. **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie. W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może zostać skutecznie przedstawiony przez wykazanie, że Sąd I instancji popełnił błędy w ocenie dowodów, naruszył zasady logicznego rozumowania czy doświadczenia życiowego; konieczne pozostaje przy tym jednocześnie wskazanie konkretnych dowodów, których zarzut taki dotyczy. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania po wszechstronnym rozważeniu zebranego materiału dowodowego. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał

dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – wając ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Zarówno w literaturze jak i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się także, że powyższa ocena musi być oparta na wszechstronnym rozważeniu zgromadzonego materiału dowodowego, przez co należy rozumieć uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych środków dowodowych, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności.

Zgłoszony w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. może zostać uwzględniony jedynie w przypadku wykazania jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, a także w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. II CKN 817/00, publ. LEX 56906). Natomiast nie czyni zarzutu tego skutecznym przedstawianie przez skarżącego własnej wizji stanu faktycznego w sprawie, opartej na dokonanej przez siebie odmiennej ocenie dowodów, a nawet możliwość w równym stopniu wyciągnięcia na podstawie tego samego materiału dowodowego odmiennych wniosków (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r. sygn. akt IV CKN 970/00, publ. LEX nr 52753). Skarżący formułując zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wskazuje w istocie jakie fakty Sąd I instancji ustalił z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów, a odnosi ten zarzut do ustalenia wysokości zasądanego na rzecz powoda odszkodowania, które w ocenie skarżącego nie pozostaje adekwatne. Tak sformułowany zarzut pozostaje zaś w istocie tożsamy z kolejnym zarzutem skarżącego w zakresie naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 446 § 3 k.c. w związku z art. 361 k.c. poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na przyjęciu, że w realiach niniejszej sprawy sytuacja życiowa powoda na skutek śmierci żony pogorszyła się na tyle, że zasadnym było zasądzenie na jego rzecz dalszej kwoty 10.000 zł tytułem stosownego odszkodowania. Zważyć jednak należy, że ani dokumentacja zgromadzona przez pozwanego w toku postępowania apelacyjnego, ani też zeznania świadka A. S. nie wskazują, aby łączna kwota, jaka została przyznana powodowi z tytułu pogorszenia się jego sytuacji życiowej po śmierci żony nie odpowiadała stopniowi, w jakim w istocie doszło do pogorszenia się tej sytuacji. W przeciwieństwie do utraty środków utrzymania pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c. ma znaczenie o wiele szersze, gdyż śmierć bezpośrednio poszkodowanego może wywołać następstwa bardzo różnorodne, które przejawiają się w uszczerbku majątkowym poniesionym przez inne podmioty. Są to szeroko pojęte szkody majątkowe, często nieuchwytne lub trudne do obliczenia, prowadzące do znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej osoby najbliższej zmarłego (vide: red. Jacek Gutowski, Kodeks cywilny. Komentarz Tom III Zobowiązania. Część ogólna, Wydanie II, publ. LEX). Słusznie skarżący wskazuje, że utrata możliwości pracy zawodowej przez powoda nie pozostaje skutkiem śmierci jego żony, jednakże z drugiej strony nie można pogorszenia się jego sytuacji na skutek śmierci żony w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. upatrywać jedynie w utracie dochodów, jakie jego żona uzyskiwała. W istocie powód otrzymuje w związku z wypadkiem rentę wyrównawczą, jednakże odszkodowanie przewidziane w art. 446 § 3 k.c. obejmuje szkody, które nie ulegają uwzględnieniu przy zasądzeniu renty; podobnie odszkodowanie to nie obejmuje krzywdy jakiej najbliższy osoba zmarłego doznała na skutek tej śmierci, która winna znaleźć rekompensatę w stosownym zadośćuczynieniu. Zmarła żona powoda prowadząc wspólnie z nim gospodarstwo domowe nie tylko uzyskiwała własny dochód, ale także, jak ustalił Sąd I instancji, zajmowała się gospodarstwem domowym w pełnym zakresie. Powód przed wypadkiem pracował zawodowo, a jego żona prowadziła dom, co oznaczało, że powód nie musiał zajmować się codziennymi czynnościami mogąc poświęcić się pracy zawodowej i jedynie wybranym zajęciom domowym. Utraty osoby, która w istocie organizowała codzienne życie powoda zapewniając mu faktyczne zaspakajanie choćby jego codziennych podstawowych potrzeb nie rekompensuje fakt korzystania obecnie przez powoda z pomocy, w tym finansowej, synów. Powód mógł jeszcze przez wiele lat korzystać z pomocy zmarłej żony w tym zakresie; świadczenia, które powód uzyskiwał od żony w zakresie prowadzenia domu, wykonywane przez żonę powoda w ramach troski o związek małżeński, z pewnością mają wymierną ekonomiczną wartość. Byłyby one też szczególnie cenne dla powoda, w sytuacji w jakiej znalazł się po wypadku, kiedy wymaga szczególnej troski, pomocy i wsparcia. Utrata żony z całą pewnością nie wpływa też pozytywnie na jakąkolwiek aktywność powoda, w tym i taką która ewentualnie w efekcie mogłaby prowadzić do uzyskiwania przez niego choćby niewielkich dochodów. Wobec powyższych okoliczności Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że również zarzut naruszenia art. 446 § 3 k.c. w

związku z art. 361 k.c. pozostaje niezasadny. W istocie odszkodowanie za pogorszenie się sytuacji w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny pozostaje dość trudno wymierne, ale nie można stwierdzić, aby łączna kwota 30.000 zł przyznana powodowi z tego tytułu prowadziła do jego bezpodstawnego wzbogacenia. Mając na uwadze powyższe względy Sąd Apelacyjny apelację oddalił jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c., zaś o kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, 108 § 1 k.p.c. i § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1804 z późn. zm.).